

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Kolumn: För att vara döende är ungdomslitteraturen sällsamt levande just nu

Lassén-Seger, Maria

Published in:
Hufvudstadsbladet

Published: 19/03/2023

Document Version
Accepted author manuscript

Document License
Publisher rights policy

[Link to publication](#)

Please cite the original version:

Lassén-Seger, M. (2023). Kolumn: För att vara döende är ungdomslitteraturen sällsamt levande just nu. *Hufvudstadsbladet*, 33. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2023050139733>

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Leve ungdomsboken!

I *Dagens Nyheter* (4.3.2023) oroar sig Lydia Wistisen för ungdomsbokens död, då författare, förlag och läsare sviker. Bara några dagar senare tilldelas amerikanska Laurie Halse Anderson Almapriset för sin ungdomslitterära realism.

Samtidsrealistiska ungdomsböcker dödförklaras med jämna mellanrum. Så hur illa är det egentligen? Litteraturkategorin får ofta på käften för sitt fokus på svärta, smärta och tonårsrelaterade "problem". Särskilt 1970-talets ungdomsbok används slentrianmässigt som avskräckande exempel på deppig läsning. Vid en första anblick finns risk för att reducera också Andersons böcker till deras brännande identitets- och samhällsfrågor. Bannlysta i vissa skolor och bibliotek i hemlandet är de böcker som varken anpassats till en trångsynt syn på ungdomars läsning eller en ängslig bokmarknad.

Men den som läser Anderson blir snabbt varse att de smärtpunkter hon utforskar varken kan eller ska förminskas. Orädd styr hon rakt på det som angår och berör hennes unga protagonister, också sådant som gör ohyggligt ont. Själv säger hon: "Jag vill skriva böcker som skildrar sanningen [...] Berättelser kan ge oss styrkan vi behöver för att klara av svåra saker" (DN 8.3.2023). Det anspråket omfattar tillvarons s(n)åriga komplexitet. Både *Säg något* (*Speak* 1996) och *Twisted* (2007) blottlägger den ryktesspridning och stigmatisering som följer på sexuella övergrepp.

Med språklig och psykologisk skärpa tränger Anderson under huden på sina unga jag-berättare. Utsatta och sköra besitter de trots allt okuvlig inre styrka. De är överlevare som bortom schabloner om självförverkligande återtar makten över sina liv. I personliga favoriterna *Catalyst* (2002) rämnar Kates tillvaro när hon inte får den studieplats hon siktat på. I *Wintergirls* (2009) hetsar vännerna Lia och Cassie varandra in i ett åtstörningshelvete som bara en av dem hittar ut ur. I *Skärvor av minnen* (*The Impossible Knife of Memory*, 2014) kämpar Hayley sig ur medberoendet till pappan, en traumatiserad krigsveteran. Anderson vägrar hymla om vad inre mognad innebär och kräver. Kompromisslöst och utan att försköna skriver hon liv. Och romaner. Må de sen handla om och rikta sig till ungdomar.

En nyckel till Andersons djupt drabbande ungdomsromaner samt engagemanget för samhällets utsatta, tystade och av livet tvingade på knä finns i diktmemoaren *Shout* (2019). Här och i intervjuer insisterar hon på att litteratur kan förmedla livsviktig styrka och medkänsla. För svärtan till trots, andas hennes böcker framtidstro och okuvlig vilja till liv.

Så hur döende är ungdomsboken egentligen? Att ungas (och vuxnas) läsning sviktar stämmer. Men som format är den seglivad. Som bäst kan den läsas av alla. Den 23 mars ordnas Jippii! Branschdag för ungdomslitteratur i Vasa. Där deltar Ellen Strömberg vars ungdomsboksdebut *Vi ska ju bara cykla förbi* (2022) belönades med Augustpriset för årets bästa ungdomsbok. Det finns orsak att vara hoppfull angående ungdomslitteraturens framtid. För att vara döende, är den just nu ovanligt levande.

Maria Lassén-Seger